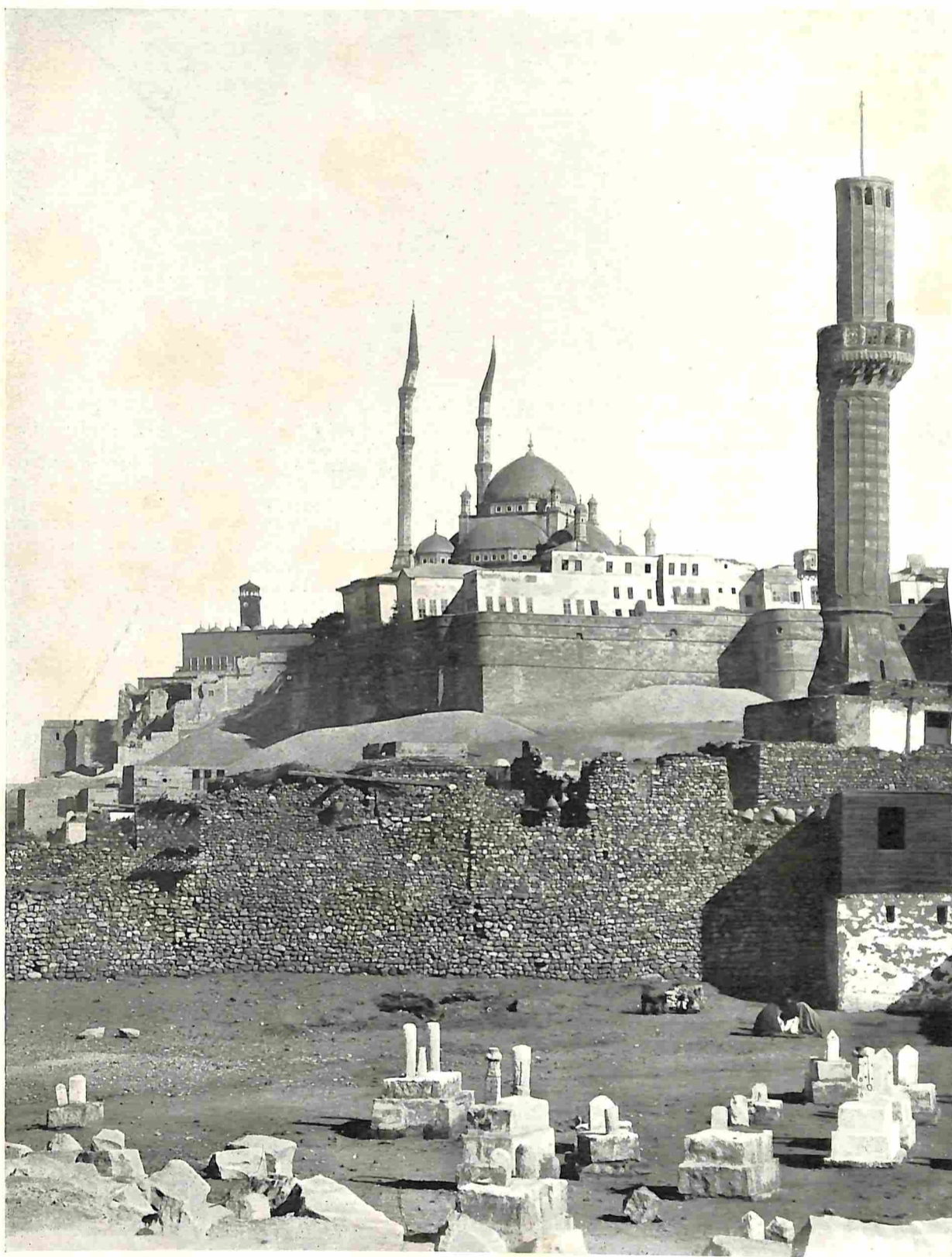

BUITEN

12^e JAARGANG N°. 44

ZATERDAG 2 NOVEMBER 1918.

KIEKJES IN CAÏRO. GEZICHT OP DE CITADEL MET DE MOHAMMED-ALI MOSKEE.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN NOVEMBER, DOOR A. A. N.	BLZ. 518
DE PELSJAGERS, DOOR HULBERT FOOTNER (2)	519
KIEKJES IN CAIRO, DOOR MAURITS WAGENVOORT, GEÏL- LUSTREERD	BLZ. 517, 520—522
CLARISKE, DOOR A. HANS.	BLZ. 522
DICLYTRA SPECTABILIS, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTR.	523
LUCHTOERISME, DOOR HENRI HEGENER, GEÏLL.	BLZ. 524—525
DE KERK TE BORNE, GEÏLLUSTREERD.	526—527
BOEKBESPREKING, DOOR J. C. MUIJEN	BLZ. 526
HERFST (GEDICHT), DOOR J. G.	527
PAULTJE, DOOR MADELEINE HEYDESTEIN (5)	527
IN DE HOOFDSTAD VAN BEVRIJD WEST-VLAANDEREN, ILL.	528

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Levens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Frijs 25 cts.

DE STERRENHEMEL IN NOVEMBER.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 23,5 uur sterretijd, d.i. omstreeks acht uur middelbaren tijd. Men zie het Novemberkaartje in de N. R. Ct. Zenith: Cassiopeia, Cepheus, Hagedis;

Noorden: Groote en kleine Beer, Giraffe, Jachthonden;

Noordoosten: Lynx;

Oosten: Driehoek, Eridanus, Orion, Perseus, Stier, Tweelingen, Wagenman;

Zuidoosten: Andromeda, Ram, Walvisch;

Zuiden: Beeldhouwer, Pegasus, Zuider Visch, Visschen, Waterman;

Zuidwesten: Kleine Paard, Steenbok;

Westen: Arend, Dolfijn, Hercules, Lier, Pijl, Schildvan Sobieski, Schutter, Slang, Slangendrager, Vos, Zwaan;

Noordwesten: Boötes, Draak, Kroon.

De Melkweg loopt te 8 uur vrijwel van het Oosten door het Zenith naar het Westen. Maar doordat de sterrebeelden Arend en Schutter nu zooveel lager staan, trekt zijn licht niet meer zoo sterk de aandacht als in de zomernachten. Daarentegen vertoonen zich deze maand al vóór middernacht de prachtige wintersterrebeelden: de Stier, de Tweelingen en Orion.

Algemina zijn waarneembaar: den 10^{en} November te 16 uur, den 13^{en} te 13 uur, den 16^{en} te 10 uur, den 19^{en} te 7 uur en den 30^{en} te 18 uur.

Voor zoover zich uit de zeer schaarsche waarnemingen der laatste weken laat opmaken, neemt *R Coronae borealis* nog steeds iets of wat in helderheid toe, terwijl de Nieuwe Ster in den Arend vrijwel op de grootte 5.^m1 blijft staan. *Mira Ceti* wordt merkbaar zwakker, maar men zal deze ster nog geruimen tijd, eerst met het ongewapend oog, vervolgens in een binocle kunnen volgen.

Aan den morgenhemel is in de eerste helft der maand het Zodiakaallicht te zien, ofschoon wel veel minder goed dan in October. Misschien zal men dan in zeer heldere nachten ook den *Gegenschein* kunnen vinden (in den Stier); later in den tijd komt dit vage en zwakke schijnsel te dicht bij den Melkweg te staan.

November is na Augustus de maand, waarin zich de meeste vallende sterren vertoonen. Tusschen den 13^{en} en den 18^{en} zijn in den nacht *Leoniden* te zien, met een straalpunt tusschen ζ en ϵ van den Leeuw. Deze vallende sterren, die heel snel verschieten, zijn afkomstig van de terug (d. i. de aarde tegemoet) loopende komeet 1866 I. De later in de maand, omstreeks den 20^{en}, optredende *Andromediden* of *Biëlden*, welker straalpunt bij de ster γ van Andromeda ligt, hebben daarentegen een lang-

zame beweging en zijn in den vooravond te zien. Deze kenmerkende verschillen met de *Leoniden* worden daardoor verklaard (zie Buiten III No. 45), dat de komeet van Biëla een snelle rechtloopende beweging had, zoodat de losgelaten en afgestooten deeltjes de aarde in haar baan inhalen en van achteren treffen.

De tijdsvereffening bereikt in de eerste dagen van November haar kleinste waarde: de zon is dan een groot kwartier bij de ingeklok vóór, in het einde der maand nog elf minuten. De treden vertraging blijft tot half Februari voortduren en brengt, zooals ik al meermalen in dit tijdschrift uiteenzette, een zeer merkbare wijziging aan in het korten en lengen der winteravonden. (Zie Buiten VII No. 49).

Mercurius en *Venus* zijn niet of nauwelijks waarneembaar. *Mars* blijft aldoor, hoewel onder zeer ongunstige omstandigheden, aan den avondhemel te zien; het is merkwaardig, zoolang als deze planeet door haar snelle Oostwaartsche beweging de avondschemering weet te ontlopen.

Jupiter, die zoo goed als den ganschen nacht zichtbaar is, komt in de eerste dagen van November even ten Westen der ster δ van de Tweelingen tot stilstand en gaat vervolgens terug, d. i. naar het Westen loopen.

Saturnus, die zich nu zeer langzaam Oostwaarts beweegt, zal in de eerste dagen van December vlak bij de ster α van den Leeuw (*Regulus*) tot staan komen; men zal haar enige weken achtereen ongeveer één graad ten Noorden van deze ster zien staan.

DE STIER.

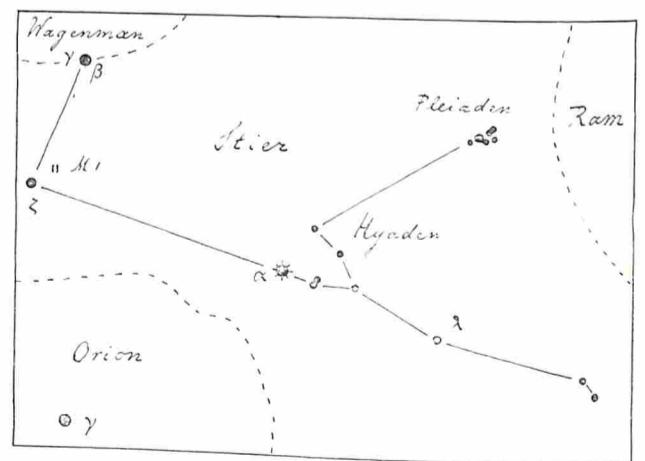
Dit sterrebeeld wordt onder den naam $\tau\alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma$, die gelijkkluidend is met den Latijnschen naam *Taurus*, in de *Almagest* vermeld. De Stier is een der oudst bekende sterrebeelden van den Dierenriem: de beide merkwaardige groepen der *Pleiaden* en *Hyaden* komen bij Hesiodus (800 v. Chr.) en zelfs bij Homerus (1200 à 1000 v. Chr.) voor. In het achttiende boek der *Ilias* (regels 483—489) wordt het schild beschreven, dat Hephaestus voor Achilles smeedde en dat hij versierde met afbeeldingen van de aarde, den hemel, de zee, zon en maan, de *Pleiaden*, de *Hyaden*, Orion en den Beer „dien men ook den Wagen noemt”.

De Stier is van half Mei tot half Juli onzichtbaar. Het te voorschijn komen der sterrebeelden uit de ochtendschemering (*ortus heliacus*) is door de astronomen der oudheid ijverig waargenomen; zij baseerden er hun kalender op en lazen er uit af, welk seizoen in aantocht was.

Zoo beteekent bij Homerus het verschijnen van den hond van Orion (*Sirius*) den aanvang der hondsdagen; in de *Werken en Dagen* van Hesiodus geeft *Arkturus* door zijn *ortus heliacus* het sein tot den wijnoogst, Orion tot het dorschen van het koren. Vreemd genoeg leiden de *Pleiaden* het gunstige droge jaargetijde in (gunstig o.a. voor den oogst en voor de zeevaart) en de *Hyaden*, die kort na de *Pleiaden* verschijnen, het natte seizoen, als men tenminste de oude commentatoren mag gelooven, die de namen dezer groepen van $\pi\lambda\epsilon\upsilon\upsilon$ (varen) en $\upsilon\epsilon\omega$ (regenen) afleiden. Intusschen zijn er ook schrijvers, die den naam *Hyaden* van $\epsilon\zeta$ (zwijs) afleiden — in oud-Latijn heet deze groep *Suculae* (biggen). En zoo kan de naam *Pleiaden* verband houden met het woord $\pi\lambda\epsilon\iota\omicron\nu\epsilon\varsigma$, comparativus van $\pi\omicron\lambda\lambda\omicron\iota$ (velen) en duiden op het bijeen staan van eenige sterren in een dichte groep.

In de mythologie zijn de *Pleiaden* de zeven dochters van Atlas en *Pleione*: *Alcyone*, *Merope*, *Celaeno*, *Elektra*, *Asterope*, *Maja* en *Taygete*. Merkwaardigerwijze spreken ook andere talen van zeven sterren (*het zevengesterte; las siete cabrillas*, d. i. de zeven visschen in den Don Quichote), ofschoon een gewoon oog maar zes sterren in de groep onderscheidt, een scherp oog er daarentegen negen ziet: deze negen worden met de namen der zeven *Pleiaden* en haar ouders aangeduid. Ovidius spreekt van de ontvluchte *Pleïade*, en de Arabieren wisten wel, wat er van haar geworden was: zij had als *Alkor* (het Ruitertje) een toevlucht gevonden bij *Mizar*, de ster ζ van den grooten Beer (vgl. N. 5 van den 11^{en} jaargang).

De *Pleiaden* behooren niet alleen schijnbaar, maar ook inderdaad bijeen. Zij hebben met eenige tientallen zwakkere sterren

uit de onmiddellijke omgeving een gemeenschappelijke eigen beweging, en zij zijn dus gezamenlijk in ons sterrenstelsel op reis. Bovendien vertoonen zij een duidelijke fysieke verwantschap:

het spectrum wijst bij alle leden der groep op het voorkomen van *Helium*, en de fotografische plaat brengt aan het licht, dat de heele constellatie der Pleiaden in een nevel is gehuld.

De helderste ster der groep, *Alcyone*, ook als α van den Stier aangeduid, werd door Mädler gehouden voor het zwaartepunt van het Heelal, voor een *centraalzoon*, waar het heele sterrenstelsel om heen draaide; deze opvatting vindt echter sinds geruimen tijd geen aanhangers meer.

Ook de Hyaden vormen een „zwerm” en leggen gezamenlijk de reis door de wereldruimte af, en wel, zooals onderzoekingen uit de laatste jaren geleerd hebben, met een snelheid van 33 KM. in de secunde. De afstand der groep tot ons zonnestelsel is zoo groot, dat het licht 130 jaren noodig heeft om ons te bereiken. De helderste ster der groep, *Aldebaran*, is zeer duidelijk oranje getint. De Arabische naam beduidt *de volgende*, d.w.z. de ster, volgende op de Pleiaden.

Men kan de beide groepen gemakkelijk aan den hemel vinden, de Pleiaden het beste door het sterrebeeld Perseus (zie No. 1 van dezen jaargang). De ster β van den Stier wordt soms, o.a. door Argelander, ook γ van den Wagenman genoemd en is dus reeds vroeger (zie Buiten XI No. 48) afgebeeld.

Bij de ster ζ bevindt zich een der helderste onregelmatige gasnevels, No. 1 van de lijst van Messier, door Herschel *the crab nebula* genoemd, omdat zijn schetsen een zekere overeenkomst met een krab, eigenlijk eer met een kreeft, vertoonden.

De ster λ Tauri is een veranderlijke ster, die evenals Algol (Buiten XII No. 1) gewoonlijk constant van licht is, maar op gezette tijden zwakker wordt en een *minimum* doorloopt, dat men bevredigend heeft kunnen verklaren als een verduistering der ster door een begeleider. A. A. N.

DE PELSJAGERS.

(9) EEN VERHAAL UIT ATHABASCA
DOOR HULBERT FOOTNER.

„GA zitten,” zeide hij een poosje later met een zucht. „We moeten eens zeer verstandig met elkaar spreken. Wat zullen we doen?”

Zij leunde tegen zijn schouder. „Wat jij maar wilt,” antwoordde zij vaag.

„Wat heeft je vader tegen je gezegd?”

Ze sidderde. „Een afschuwelijke twist,” zei ze. „Ik heb, als ik boos ben, het temperament van een duivel, Ambrose.”

„t Kan me niet schelen,” antwoordde hij.

„Toen ik hem vertelde waarheen ik ging, liet hij mij in de bibliotheek komen,” ging ze voort. „Hij was zoo boos, dat hij nauwelijks kon spreken. En had hij maar alles gezegd, dan zou het zoo erg niet geweest zijn. Maar hij trachtte te doen alsof hij niet boos was. Ik walgde van zijn geveins. Hij praatte over mijn eigen wel en wee en terzelfder tijd was hij woedend. Ik plaagde hem totdat hij woest werd. Hij wilde jouw naam niet noemen voor ik er hem toe gedwongen had. Hij zei, dat ik op mijn woord moest beloven, dat ik je nooit weer zien of spreken zou. Ik weigerde natuurlijk. Hij dreigde mij op te sluiten. Hij zei dingen van je, die me buiten mezelf brachten. We zeiden elkaar vreeselijke dingen. We gelijken elkaar in veel opzichten. Je mag je wel tweemaal bedenken voor je iemand van zoo'n familie trouwt, Ambrose!”

„Ik durf het wel aan,” zeide hij.

„t Spijt me nu,” hernam Colina. „En ik weet, dat het hem ook spijt. Arme vader! Ik heb jou.”

„Je moet nog niet met hem breken,” zei Ambrose ongerust.

„Dat weet ik, maar hoe kan ik nu teruggaan en mezelf vernederen?”

„Hij zal het je wel gemakkelijk maken.”

„Als — als we nu maar in de kano konden gaan en weggingen!” fluisterde zij.

Hij antwoordde niet. Zij zag dat hij bleek werd.

„Zou het niet het beste zijn?” vroeg zij, „nu het toch eenmaal gebeuren moet?”

Hij haalde diep adem en schudde zijn hoofd. „Ik zou je nu niet willen menemen,” antwoordde hij halsstarrig.

„Natuurlijk niet,” zei ze haastig. „Ik maakte maar een grapje. Maar waarom?” Haar hand schoof zich in de zijne.

„Dat zou niet fair zijn,” zei hij. „Het zou te veel van je gevergd zijn.”

„Te veel?” fluisterde zij met een somber glimlachje.

Ambrose deed zijn uiterste best te verklaren wat hij bedoelde.

„Zelf laat ik nooit iets uit voorzichtigheid. Ik heb er het land aan. Maar jou kan ik niet alles laten slikken — zonder dat je bedenkt wat je doet. Je moest een poosje thuis blijven — om zekerheid te krijgen.”

„Dat zal niet zoo gemakkelijk zijn,” antwoordde zij. „Voortdurend twisten wordt het.”

„Ik zal je niet weerzien voor ik je kom halen,” zei Ambrose.

„En het is nutteloos brieven te schrijven van Moultrie naar Enterprise. Ik ben uit de buurt. Waarom kunnen je vader en jij de kwestie van mij niet laten rusten?”

„Stel je voor, maand in maand uit geen woord te hooren. Dat is ontzettend!” riep ze uit.

„Je kent me nog maar twee dagen,” zei hij wijs. „Ik kan nog niet zoo'n leegte achterlaten.”

„Wat kun je er koud over spreken!” riep ze ontevreden.

Ambrose's voorhoofd fronste zich weer. „Als je me koud noemt sluit je me op,” zei hij rustig.

„Maar als je niet elke minuut een groote drukte om mij maakt,” zei ze ongekunsteld, „schaam ik me, dat ik zoo gek op jou ben.”

Ambrose begon te lachen. Toen volgde er weer een intermezzo van hemelsche dwaasheid.

Ditmaal was het Colina die zich terugtrok. „O,” zei ze zuchtend, „elke minuut meer hiervan maakt het moeilijker. Ik zal verlangen te sterven als je mij verlaat.”

Ambrose trachtte haar weer in zijn armen te nemen. „Nee,” hield ze vol, „laten we trachten verstandig te zijn. We hebben nog niet uitgemaakt wat we zullen doen.”

„Ik ga naar huis,” zei Ambrose, „om te werken als een galei-slaaf.”

„Het is zoo ver,” fluisterde zij.

„Ik zal wel een middel vinden om je bericht van mij te zenden. Vóór de winter begint zal ik je tweemaal een boodschapper zenden. En houd jij een boekje bij, waarin je schrijft als je aan me denkt en zend mij dat met mijn boodschapper.”

„Een klein boekje zal niet alles kunnen bevatten.”

„Intusschen zal ik een plaats voor je maken. Ik zou je niet mee naar Moultrie kunnen nemen.”

Zij vroeg waarom.

„Eva, de vrouw van Peter,” legde hij uit. „In zekeren zin is Peter mijn baas, zie je. Het zou een nare verhouding zijn.”

„Dat begrijp ik,” zei Colina. „Maar als er niets aan te doen was, zou ik me wel schikken.”

„O, je bent te goed voor me!” riep hij uit. „Maar het zal niet noodig zijn. Peter en ik zijn altijd van plan geweest andere posten te openen. Ik zal de eerste nemen en jij en ik zullen op ons eigen beginnen. Denk daar eens aan. Het maakt me dol van geluk.”

Op deze fundeering bouwden zij een schitterend luchtkasteel. „Ik moet nu weggaan,” zei Colina ten slotte, „of vader zal een gewapende macht uitrusten om mij te vatten.”

„Ja, je moet gaan,” stemde hij zwakjes toe.

Dat herhaalden ze nu en dan, doch geen van beiden bewoog zich.

Eindelijk stond ze op. „Is dit — ons afscheid?”

Hij knikte.

Ze werden beiden bleek. Niemand sprak en ze zagen elkaar ernstig en treurig aan.

„O, ik kan niet! ik kan niet!” mompelde Colina gebroken. „Wat een korte tijd van geluk.”

Zij vlogen in elkaars armen. „Niet — niet ons laatste afscheid,” zei Ambrose bevend. „Morgenochtend zal ik je alles schrijven, wat ik vannacht gedacht heb. Ik zal het je door Tole Grampierre laten brengen. Je kunt hem je antwoord meegeven.”

„O, mijn liefste! Als je mij vergeet zal ik sterven!”

„Twijfel je nog aan me? Ik zeg je, dat je alles voor mij veranderd hebt. Ik kan je niet vergeten, of ik moest mijn verstand verliezen.”

HOOFDSTUK VII.

MEER BEZOEKERS.

Ambrose, die zijn dag zoo goed mogelijk gevuld had met kleinnigheden, zat bij zijn vuur te rooken en keek afgunstig naar zijn hond. Job had geen zorgen, die hem wakker hielden. Het was ongeveer acht uur en nog klaar lichte dag. Zijn belofte om een bezoek te brengen aan Simon Grampierre had Ambrose den geheelen dag werkeloos gehouden. Hij wilde de spanning in de verhouding tusschen Grampierre en Gaviller niet verergeren door den eersten in het openbaar een bezoek te brengen. Hij was voornemens bij het aanbreken van den dag met Tole te gaan.

Plotseling richtte Job zijn kop op en bromde. Onmiddellijk daarop hoorde Ambrose een paard stapvoets nader komen. Hij dacht aan Colina en zijn hart begon te bonzen — maar zij zou immers nooit stapvoets komen. Instinctmatige voorzichtigheid deed hem blijven waar hij was.

Een man te paard verscheen. Het was een inboorling, ongeveer vijf en veertig jaar oud, doch nog krachtig en jeugdig; hij was knap, goed verzorgd en maakte een aangename indruk. Dit waren Ambrose's eerste indrukken. De vreemdeling bereed een goed paard.

„Wel!” zeide hij, verwonderd op Ambrose neerkijkend.

„Bind uw paard vast en kom hier,” zei Ambrose beleefd. De afleiding was hem aangenaam. Deze man kwam zeker van het fort. Misschien had hij nieuws.

Toen hij tegenover den vreemdeling stond, werd Ambrose zich bewust, dat hij met een ongewoon karakter te doen had. Hij had iets over zich, wat kon hij niet zeggen, dat hem van iederen anderen Indiaan, dien Ambrose ooit gekend had, onderscheidde.

Hij droeg een goed passend kostuum van blauwe serge en onberispelijk linnen, wat op zich zelf reeds iets voornaams was in het noorden.

„U bent Ambrose Doane, geloof ik,” zeide hij in Engelsch, dat even zuiver was als dat van Ambrose.

Ambrose knikte.

(Wordt vervolgd.)

DE CITADEL MET DE MOHAMMED-ALI MOSKEE EN EEN MOHAMMEDAANSCH BEGRAAFPLAATS.

KIEKJES IN CAÏRO.

ER was eens een tijd, die al lang achter ons schijnt te liggen, dat de reislustige „Heer Jurriaan”, uit het welbekende liedje, maar staf en pak had op te nemen om vrijelijk naar alle „verre landen” op reis te kunnen gaan. Het geringste gevaar, waaraan hij zich heden zou bloot stellen, indien hij, zelfs voorzien van de heden zoo onontbeerlijke reispas, zich maar even buiten de grenzen van zijn geboorteland begaf, zou zijn, dat hij als spion, voor ’t minst als ongewenscht vreemdeling, in den gribus terecht kwam om straks, gevangen tusschen twee gendarmen, als een boosdoener, naar zijn land te worden terug gezonden. En dan zou hij nog van geluk mogen spreken, dat hij er zoo af kwam! Toch was „Heer Jurriaan” een tamelijk ongevaarlijk mensch. Onschuldig? Hij stelde er geen prijs op er voor door te gaan. „Die vaak als pelgrim naar Rome reist, wordt bezwaarlijk een heilig man”, was de ervaring der middeleeuwen. Hoe veel er minder „Heer Jurriaan”, onder niemand ongestraft nederligt, heet het. Zij waren ook zoo verleidelijk: Rome, en veel mèer nog, de landen der palmen. Goede oude tijd, waar zijt gij?

Van alle groote Oostersche steden, aan deze zijde van den Evenaar, wier leven „Heer Jurriaan” had mee geleefd, had Caïro hem misschien ’t meest bekoord. Constantinopel? Onvergelijkelijk gelegen, maar zoo droevig in verval. Jeruzalem? Zoo somber van tragiek door haar verleden, en het fanatisme harer inwoners. Tunis? Schilderachtig in haar blanke booggewelven, maar een Oostersche provinciested zonder betekenis. Caïro alleen was nog waarlijk de stad gebleven, zoo niet van sultan Saladin, dan toch van Mohammed-Ali en de Mamelouken. Toch bezat zij, dank zij der Engelsche overheersching, comfort, wèl geheel en al Westersch, maar juist daarom den Westerling zoo behagelijk. Als Westerling woonde men daarom in Caïro, alwaar schijnlijkst om of aan den mooien Oosterschen Ezbekiah-tuin, in het Centrum: ’s winters een internationale buurt van groote en kleine hotels en pensions. Of in de breede maar banale straten van de Tewfekiah-wijk met haar huizen van vijf verdiepingen die uit Parijs of Berlijn naar den Nijl schenen te zijn verplaatst. De Westerling moest zoeken bij de Grieken of Levantijnen om voor zijn onderkomen iets karakteristiekers te vinden dan wat de groote hotels hem konden bieden. Haastig snelde hij dus ’s morgens uit zijn Westersche woning weg om zich gaarne te verliezen in het kleurige gewoel van het volksleven der schilderachtige Oostersche stad, welke men bereikte, zoodra men: de nog Atabek-el-Chadra-plein overgestoken, in de Mouski kwam: de nog Half-Oostersche, half Westersche hoofdstraat van de oude Egyptische stad.

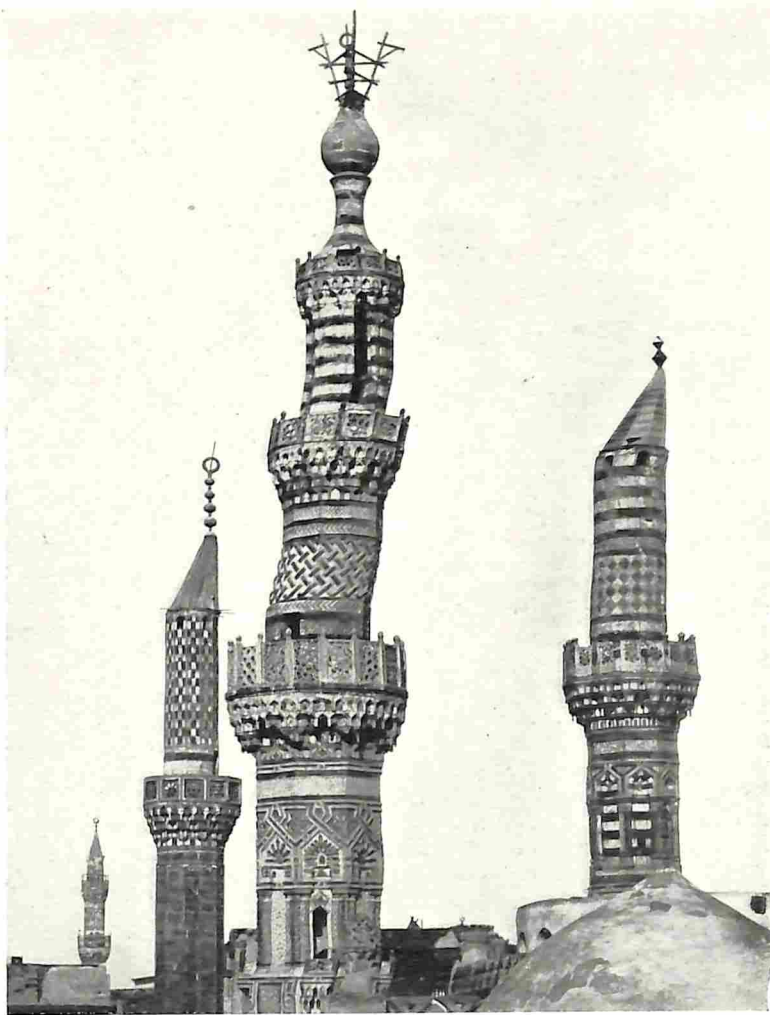
„Heer Jurriaan” had de gewoonte om, wanneer hij voor ’t eerst ergens in een historische stad kwam, dadelijk haar hoogste punt te zoeken om van daar in een rondblik haar te kunnen overzien. Dit is in de hoofdstad van Egypte, wier bijnaam — „el-Kahira”, „de Overwinnares” — volkomen verdiend is, de Citadel, „el-Ka’alah”. Op haar hoogte bevindt men zich tevens zoo niet in het oudste, dan toch het interessantste deel van deze stad: stichting van den „overwinnenden” Islam. Ongetwijfeld: Caïro zet de herinnering voort aan een stad der oudheid, gegrondvest, naar de overlevering beweert, door een kolonie Babyloniërs, die hun nederzetting ongeveer ter dezer plaatse aan den Nijl, naar hun geboortestad, Babylonië noemden. Veel bijzonders geraad zij niet: een versterkt kamp. Zoodat toen chalif Omar’s generaal Amr en zijn mannen in naam van Allah en den Profeet Egypte onderwierpen, in het 21e jaar van „de Vlucht” (641), hij in haar buurt, nog iets meer stroomafwaarts, zijn tent deed planten, en de nederzetting van zijn overwinnend leger, welke daarheen het gevolg was, den naam kreeg van Fostat („kamp”). Wat dan ook de naam bleef van de stad, die daar groeide, tot zij door latere muzelmaansche overwinnaars en dynastiën van overweldigers in Allah’s en Mohammeds naam nog eens, nu duurzaam, gesticht werd, in het jaar der Christenheid 969 door Gohar, een veldoverste van den Fatimidischen chalif El-Móizz. Steeds verder westwaarts langs Afrika’s noordkust trokken de overwinnaars van den twaalfden eeuw, welke een zuivering heette van de naar zij beweerden vervalschte openbaring der Christenheid. „Masr-el-Kahira,” dat Fostat had vervangen, werd dra een der belangrijkste westersche brandpunten van de Koran-verspreiding. Vooral toen in 971 de heerlijke Moskee „el-Azhar” werd gesticht, naast welk gebedshuis als uit eigen kracht de beroemde muzelmaansche universiteit van dien bijnaam „de Allerheerlijkste,” ontstond. Zij is nog heden een der belangrijkste middenpunten van de Koranische wetenschap. De beroemde stichter der Ayoebidische-dynastie, sultan Salah-bevestigde Caïro door een ommuring, welke, gedeeltelijk althans, stad ingesloten, nog in wezen is. Maar vooral onder de latere Oostersche sultans werd Caïro wat het nu is: de merkwaardigste Selim in 1571 van Egypte uit Turcksch wingewest, doch het had steeds een welhaast onafhankelijk stadhouder tot hoofd, die echter geheel afhankelijk was van zijn Mameloeische soldateska. Zoodra de Groote Heer zelf het trouwens in Stambouel of Adrianopol was van de Jannitsaren: beide bestaande uit in hun jeugd geroofde Christenjongs. Maar Mohammed-Ali-pasja deed in 1811 de Mame-

loeken allen in den citadel om het leven brengen. Toen hij zich aldus alleenheerscher en gevreesd gemaakt had in zijn onmiddellijke omgeving, voelde hij zich krachtig genoeg om ook de Turksche overheersching af te werpen. Ja, om het rijk van den Grooten Heer zelf in zijn Syrisch gedeelte binnen te vallen, en het te veroveren tot voorbij Damascus.

Aan deze enkele hoofdfeiten uit de geschiedenis van „Masr-el-kahira,” dat wij kortweg naar Italiaansche verbastering Caïro noemen, wordt men herinnerd op het hoog gelegen terras van den citadel, aan den voet van de streng-belijnde moskee van porfier, onyx en albast, de stichting, honderd jaar geleden, van Mohammed-Ali, voorvader van den tegenwoordigen khedivah. Deze is echter niets meer dan een legen symbool van het Britsche bewind.

Vooral tegen zonsondergang is de aanblik over de uitgestrekte Oostersche stad vol heerlijkheid en stemming. Haar huizenverschiet verliest zich in het bewaasde brons der woestijn, waarover met purperen gloed de gebiedende zon van het Oosten ondergaat naast de pyramiden, die als scherppuntige tanden opsteken. Over de stad met haar vele koepels en slanke menaretten, deze versierd door fijne transen van lofwerk, gene als belegd met geborduurde tapijten, hangt een gouden nevel van stof. Dan, op het oogenblik van zonsondergang, lijkt het alsof uit het suizend rumoer harer straatspleten zachte stemmen opklinken, die een lied zingen. Het zijn de op de hoogte, waar de stille aanschouwer staat, onzichtbare gebedsomroepers, de *moeddins*, die op de transen der menaretten geklommen zijn, en de menigte aanmanen den Allerhoogste door gebeden lof te brengen. Te denken, dat op dit oogenblik, wat vroeger wat later, door de geheele muzelmaansche wereld, van Marocco tot Lahore, in de woestijnen en op de zeeën, in de steden en in de tenten der nomaden, op de bergen en in de karavanserai's honderd-duizenden stemmen Gods lof openlijk verkondigen, met luiden galm of met diepe borststemmen, samenklinkende in de getuigenis „God is groot, God is almachtig!” — „*Allahoe akbar!*” — dit is een moment het besef te ontvangen, dat de Islam toch wel waarlijk in de geschiedenis der menschheid een onschatbare kracht ter bewustwording der menschelijke ziel is geweest. Het is dan alsof duizenden duiven op dezen roep gewacht hebben om op te vliegen, en blijde rond te zwermen over de stad met haar geheimzinnigen naam, welke aan de verhalen van Sjeherazade uit den „Duizend-en-één-nacht” doet denken: „Masr-el-kahira”. Dit is dan die heerlijke stad, der vertellingen, waaruit nu zacht de vermaningen ten gebede klinken, waarover duizenden duiven zwierend heen fladderen. De zon bereikt intussen naast de pyramidenpunten, het gezichtseinde van het bronzen woestijnverschiet steeds dichter, wordt rooder steeds, grooter steeds. Daar raakt zij de verre lijn, dieper zinkt zij weg. Zij is reeds gehalveerd, nog een rood licht slechts, een laatste vlam, vurig, een gouden schijn, een safier, groene weerschijn: de dag is in de eeuwigheid weg gezonken. Dan, na een oogenblik, als van weifeling, zoo niet van ontsteltenis, verft zich het uitspansel met den heerlijksten purperen gloed, die allengs goudgeel wordt met zacht groen doortrokken. Laag bij de aarde, Zuidwaarts, schitteren reeds de enkele groote sterren van het Zuiderkruis links, en rechts, Noordelijk, die van De Grootte Beer. De stemmen der *moeddins* zwijgen, de duiven zijn op hun tillen terug gekeerd. Het is alsof de stad, waarboven de gouden wolk van stof een valer kleur verkrijgt, zich plotseling moede gevoelt, en zich tot rusten opmaakt, terwijl de galmen der getuigenis van Gods grootheid over het verschiet der woestijn weg golven: „*Allahoe akbar!*”

Deze citadel, op wier hoogste verheffing, Mohammed-Ali zijn mooie porfieren moskee stichtte, teeken, dat ook de latere beheerschers van Caïro schoone heiligdommen konden doen bouwen, zoo zij waarlijk mannen van beteekenis in den Islam waren, is een sterkte van Sultan Saladin, onneembaar misschien in den goeden ouden tijd van pijl en boog of katapoelt en steenen kogel, maar, honderd jaar geleden al, onder het onmiddellijk bereik der kanonnen op de Mokattam-heuvels, van welke die, waarop de *ka'alla* zich verheft, een uitlooper is. Zoo dwong Mohammed-Ali dan in 1805 het Turksche garnizoen tot overgaaf. De *ka'alla* is gebouwd van steenblokken der naburige pyramiden, maar wijl deze men zou zeggen voorwereldlijke gevaarten zooveel steen bevatten, de grootste alleen reeds, dat er van Lissabon tot Warschau een muur van gebouwd kon worden van twee meters hoogte en een halven meter dikte, mist men er het bagatel niet aan, dat sultan Saladin er aan deed ontleenen om er zijn sterkte van te bouwen. Wanneer wij ons oog genoeg in bedwang hebben om de leelijke arabische huizen op den voorgrond niet te willen zien, welk een boeiend panorama biedt zich ons dan aan. Vlak onder ons de stad

GROEP VAN MENARETTEN TE CAÏRO.

met haar ontelbare koepels en menaretten, waarvan die van „sultan Hassan” zich al dadelijk voor doet. Een woestijn van half-verbrokkelde en toch nog bewoonde huizen ook, en daar tusschen tuinen van palmen en sycamoren. Ginds glinstert het zilveren lint, dat den loop van den Nijl aangeeft. Dan kan het niet anders of men ziet in de verte den verheven koepel en sierlijke menaretten van de *El-Moeyad*-moskee, iets verder die van „El-hakim”, en de wel zeer oude stompe menaret van Ibn-Toeloën. Dan dwaalt het oog weer af naar het gindsche van de Libysche woestijn met de zeer lange lijn van boogopeningen der eeuwenoude gemetselde waterleiding. De mooie grafkoepels der Mameloecken en het van grafsteen overzaaide kerkhof van El-Karafa trekken den bewonderenden blik tevens. Maar het oog snelt daarover heen weer naar het verre verschiet met de bewaasde puntvormen

GEZICHT VAN DE CITADEL OP CAÏRO.

KIEKJES IN CAÏRO.
DE STRAAT BAB-EL-CHANEH.

der pyramiden van Dahoer en Aboesir, en de eenige pyramide, niet gebouwd in een rechte opgaande lijnen, maar in trapvorm, die van Sakkara. Niettemin, op dezen afstand beschouwd, maken pyramiden en woestijn geen indruk. Men weet, dat zij daar zijn; men kent hun ontzagwekkende grootschheid. Op deze hoogte echter boeit ons slechts de stad „Masr-el-Kahira”. Wij denken aan de vertellingen van de nachtelijke wandelingen der vermomde sultans, slechts vergezelschap door enkele getrouwen. „Wie nooit in Masr-el-kahira geweest is”. . . . Hier ligt de tooverstad onder onzen blik, en houdt dien gevangen. Haar heerlijkheid is waarlijk evenredig aan haar faam.

Er zijn in alle beschaafde talen boeken geschreven over schoonheid, geschiedenis en bouwde der moskeeën van Caïro. In dit kleine bestek is geen ruimte om elk harer, en elk harer merkwaardigheden recht te laten wedervaren. Behalve de *zauwiya's*, de „gebedshoekjes”, soms toch zulke prachtige kleine voorbeelden van Saraccensche bouwkunst, zijn er over de stad meer dan drie honderd moskeeën verspreid, niet allen even mooi en belangwekkend, de een prachtiger van binnen dan van buiten, de ander door roof en verval van binnen onaanzienlijk, maar buiten nog heerlijk voorbeeld van Oostersche architectuur. Voor hem, die in Caïro heeft rondgedwaald, en de namen van sommigen dezer heiligdommen hoort noemen, gaat plotseling een visioen op van statig en rijk bouwwerk met majesteitlijken ingang, hoog geboogd en rijk geornamenteerd, op den koepel teekenachtige rechtlijnige figuren, geflankeerd door menareten, die in steen, door haar verheffing, aan de slankheid der palmen, en in hun omganging aan den rijkdom van de ooringen der vrouwen herinneren. Deze bevallige en toch indrukwekkende heiligdommen liggen aan drukke marktplaatsen met het kleurige gewoel der Oostersche menigte, of aan nog woeliger straten met zooveel kleur, lijn en spel van zonneschijn en schaduw, als waarvan Westersche steden niet een flauw denkbeeld kunnen schenken.

Een zeker getal dezer mooie heiligdommen bevindt zich, als reeds gezegd is, in meer of minder gevorderden staat van verval. Aan deze ontbreekt de menaretpunt, aan gene de koepel, daar is

de kroonlijst een offer van tijd en verwaarloozing geworden, gindsch heiligdom laat nog in de verbrokkeling de heerlijkheid van zijn hoofdpoot bewonderen. Zoodat men bij velen zegt: „hoe jammer.” Toch is dit verval van geen invloed op de vromen, die hier Vrijdags het Opperwezen komen eeren. Het is zoozeer het kenmerk van alles wat Oostersch is. Het verhoogt eer de stemming, door deze bouwwerken opgeroepen, dan dat het die schaadt. Men weet immers, dat schijnbare onverschilligheid der menschen voor verval der schoonheid hunner bouwwerken wordt opgeroepen, aangemoedigd zelfs, door hun geloof. Hun godsdienst heeft deze eerbiedwekkende bouwwerken doen ontstaan, hun godsdienst laat hen over aan den wil des Allerhoogsten, die hen laat vervallen, indien dit zoo zijn geëerbiedigde begeerte is. Wijl Hij voor alles zijn uur heeft. „Hij is de gebiedster van het oogenblik,” staat er in den Koran geschreven. „Allahhoe akbar!” Zoo kan men uren lang door de morsige en woelige straten dezer stad dwalen, en telkens noodigt een mooi perspectief uit tot stilstaan en bewonderen. Het zijn niet enkel de moskeeën der stad, ook haar middel-eeuwsche poorten met zware zijtorens, welke nu in het midden van het stadsgewoel, zoo vervaarlijk dreigen met een verleden van geweld, maar tevens getuigen, dat dit toch onderdanig zich gevoelde aan den wil van den Gebieder der dwingelanden, die, leerde de godsdienst, de snoodheden der verdrukkers slechts duldde ter beproefing van de deugd der rechtvaardigen, om, zoo zij daarin zegevierden, hun in een leven van onbederfelijkheid het zalige lot te doen smaken van hen, die nimmer getwijfeld hebben aan Gods liefde en rechtvaardigheid. Daar is de „*Bab-en-nasr*”, de „Poort der Victorie”, daar de „*Bab el-foetoch*”, de Poort der Overwinningen”, met haar breede ronde zijtorens. Deze en andere poorten in de stad, getuigen van menigen strijd, ontelbare misdaden, telkens terugkerende opstanden tegen de overheersching van verdrukkers. Zij bezitten ook een geschiedenis, welke der voorbijgaande menigte niet onbekend is, die haar dan nog door bijgeloof of fantasie verlevendigt. Onder de *Bab-Zoeweyla*, bijvoorbeeld, deed Selim, de Turksche overwinnaar van Egypte, zijn tegenstander, den laatsten Circassischen gebiedster des lands, sultan Toemanbai, ophangen. In haar duisterten doorgang huist, het gewoel der menigte ten spijt, beweren de inwoners der stad, een goede geest, dien men wel zal doen in 't voorbijgaan te vereeren. Hij verlangt niet veel voor zijn zegen: slechts een vodje van uw kleeren, dat gij met een spijker aan den muur kunt bevestigen. Dat duizenden dit nederig bewijs van hun onafhankelijkheidsgevoel gebracht hebben, getuigt het gefladder op den adem des winds, welke den dampkring van dezen hoogen doorgang verfrist. Erken, dat men geen bescheidener hulde kan verlangen dan deze goede geest. Zou hij daar reeds getoefd hebben, toen sultan Toemanbai werd opgehangen? En zou deze gebiedster nooit aan de mogelijkheid gedacht hebben, dat pracht en macht dezer wereld wel eens tot een val kunnen komen, welke soms tevens een verheffing is door middel van enkele ellen koords? Maar denken zij die op gouden tronen zitten ooit voor zich zelf aan duistere poorten, waar lijken aan koorden bengelen? Neen, zij zijn niet allen te noemen: de zware poorten, die thans temidden van het stadsgewoel hun rondeelen of vierkante hoektorens verheffen; niet alle te noemen, nog minder te beschrijven, de vervallen maar nog rijke, nog indrukwekkende moskeeën, waarvan enkele in haar herinneringen terug gaan tot het oudste muzelmaansche verleden der stad. De moskee van 'Amr werd in 643 onzer jaartelling opgericht — en er zijn weinig Christenkerken ter wereld, die haar dus in eerbiedwekkenden ouderdom overtreffen. De moskee van Ibn-Toeloen is van 873, die van *El-azhar* van het jaar 971, van sultan Kalaun van 1287, van sultan Hasan van 1356, van Kaït-bey van 1470. Aldus, met die van Mohammed-Ali in den citadel, en eenige latere moskeeën nog, die hier slechts om reden der volledigheid verdienen vermeld te worden, omvatten de heiligdommen van Caïro geheel de geschiedenis van het ontstaan van den Islam, zijn ontwikkeling en schijnbaar verval, dat toch den wezenlijken bloei niet verhindert van een godsdienst, welke zoo plechtig vijf malen per etmaal doet verkondigen, dat er geen andere God is dan God, en Mohammed Gods profeet is.

(Slot volgt).

MAURITS WAGENVOORT.

CLARISKE.

ROUSSELARE is bevrijd. Rousselare ligt in 't harte van West-Vlaanderen, en dat harte klopt feller nu. Wat zou Clariske in zijn gevangenkamp van Holzmin-den thans wel voelen? . . .

* * *
Ik was een Rousselarsche straatjongen en 'k heb Clariske ook wel eens geplaagd. En toch zagen we „het” gaarne; „het” zeg ik, want 't oude manneke werd altijd met het onzijdig lidwoord aangeduid.

De deur ging open en om de lijst verscheen een groot hoofd met lange, verwarde lokken. . . . Dat groote hoofd rustte op een dwergenlichaam.

„Zijn er geen paraplu's te vermaken?” klonk het met neusstem. Dat was Clariske, een type van Rousselare.

Hoe oud het was? Of het familie had? Niemand wist dat, niemand dacht er aan. Clariske was een der menschen, bij wier dood men vraagt: wie was hij eigenlijk? De deftige fabrikant

en zijn nederige fabrieksarbeider, mevrouw van den burgemeester en haar meid, de schoolmeester en zijn stoutste leerling, de politieagent en de dronkaard, dien hij elken Zondagavond in „den bak moest steken,” ieder kende Clariske, zei het goeden dag, maar dacht er verder niet over.

Het woonde daar ergens aan de „Meensche Kalsijde,” den straatweg dien de Duitschers zoo fel aan de Belgen betwist hebben, en 't verdiende zijn kost met het herstellen van paraplu's. 't Was zelf weinig grooter dan een ouderwetsche boerenparaplu. 't Had klanten te Rousselare en daar buiten tot Rumbekke, Berthem, Maarslede, Passchendale, Oost Nieuwkerke, Hooglede en Beveren toe. Wanneer het de regenschermen van een nieuwen balein of een lap voorzag, begrijp ik nog niet, want Clariske was altijd op stap.

't Sprak niet veel... maar 't had eenige vaste spreuken. 't Kon redeneeren over de veranderingen van 't weer, en natuurlijk 't meest over regen en de oude paraplu's, die veel beter waren dan de nieuwerwetsche. 't Deed wel zijn plichten, zooals de menschen zeiden; dat is, het woonde 's Zondags de mis bij in de oude, mooie Sint Michielskerk, maar 't hield voor stelregel, dat ge over den godsdienst niet veel spreken moest, want... liet ge al de religie's opalkaar los, dan werd 't een „brouillard.” En verder was 't overtuigd, dat Sinte Peter het niet wegsturen zou, als 't eens aan de hemelpoorte verscheen, maar goed ontvangen, gelijk allen op de wereld het goed ontvingen, toen het zoo menige deur openstak om te vragen: „Zijn er geen paraplu's te vermaken?”

'k Heb Clariske gekend toen ik zes of zeven jaar was. Nu, ongeveer dertig jaar later, liep het nog altijd met dezelfde wapperende lokken, dezelfde driftige armbewegingen en dezelfde bijna te groote passen voor de kleine beenen.

* * *

Clariske kende geen letter zoo hoog als de Sint-Michielstoren. 't Had toch een boekje en 't zat met zijn vettig kaktje en een stompe potlood in den zak. Als 't mannetje een paraplu meekreeg, moest het 't adres opteekenen, en het deed het op eigenaardige wijze. Hoe heb ik nooit begrepen. 't Maakte hoekjes, verticale en horizontale lijntjes, stippels en kruiskens... maar steeds toch bracht het de rechte paraplu aan 't rechte adres.

Dat boekje was beroemd en Clariske toonde zich fier over zijn vernuft.

Ha, in zijn jonge jaren was 't niet met de scholen lijk nu. Maar 't had z'n eigen geleerdheid gemaakt en 't deed er mee voort.

* * *

't Werd oorlog... Clariske bleef er gerust onder, en als de boeren hem vroegen, welk nieuws er was, zei het bedaard: „Ze vechten verre van hier, en, ga je lachen, je peinst toch niet dat de Duitschers alhier, zoo verre gaan komen.”

Maar de Duitschers kwamen toch en ze stapten door de straten, welke ook daverden van hun kanonnen. Ze werden uit Rousselare gedreven en de Franschen bezetten de stad. Granaten zoefden door de lucht en barstten met vervaarlijk geweld, en weldra werd er in de stad geschoten. De Duitschers keerden terug, en tweehonderd huizen vlamden.

Clariske zat angstig in een kelder gedoken. 't Kon niet besluiten te vluchten. 't Geweld bedaarde. De slag woedde verder, tegen Ieperen... en Clariske nam zijn vroeger handwerk weer op.

„Zijn er geen paraplu's te vermaken?” klonk het als weleer, om de hoeken der deuren.

„Tiens, Clariske, leef de gij ook nog?” vroeg men overal, want wie had er in de zoo vreeselijke dagen aan den dwerg gedacht?

Zekeren avond ging Clariske naar huis. 't Moest langs den overweg van den Meenschen spoorweg. Daar stonden twee Duitse schildwachten. Ze zagen den zonderlingen dwerg en hadden een spion op den neus. Ze schoten naar 't manneke toe en grepen het vast. Ze tastten het af... en daar vonden ze 't aantekeningboekje, dat wonderbaar-vettige boekje met al zijn vreemde teekens, zijn hoekjes, lijntjes, stippels, kruiskens.

Als dat nu geen spionage was... Clariske beefde van angst. 't Wilde vertellen, wat zijn boekje beteekende; Maar de Duitschers luisterden niet en triomfantelijk namen ze het gevangen.

Clariske moest naar Berthem. De avond viel en 't duister zonk over de streek. De dwerg zat in een huis tusschen Duitse soldaten, en traag kroop de lange nacht voorbij.

Nooit heeft men geweten, hoe 't onderzoek geleid werd. Maar den volgenden morgen zag men den dwerg tusschen twee militairen. Zijn armen waren op den rug gebonden. Het groote hoofd

met de lange lokken hing gebogen en over de ruige wangen rolde een groote traan.

* * *

Eenige maanden later vernamen we, dat Clariske zich in 't burgerkamp van Holzminden bevond. En plots zagen we een brok van onze zonnige jeugd terug... Arm Clariske!

Maar Rousselare is nu bevrijd.

De bewoners zijn overal verspreid. Straks keeren ze terug... Zal ook Clariske weer eens rond gaan, openduwend alle deuren en vragend: „Zijn er geen paraplu's te vermaken?” Of heeft de oorlog het geknakt?

A. HANS.

DICLYTRA SPECTABILIS.

ONDER de winterharde vaste-planten neemt de *Diclytra spectabilis*, die in verband met den eigenaardigen vorm harer bloemen wel eens „Gebroken hartjes” wordt genoemd, een allereerste plaats in. Wel is zij niet meer zoo algemeen verspreid als een dertig jaar geleden, toen zij bij tienduizenden werd gekweekt en verhandeld, maar nog steeds is zij verkrijgbaar en geen goed beplant boordbed is denkbaar, waarin niet een of meer exemplaren van haar worden aangetroffen.

Deze *Diclytra* werd in 1844 door Rob. Fortune uit Noordelijk China naar Engeland gezonden, vanwaar zij spoedig over geheel Europa verspreid geraakte. Het is een plant, die echter reeds veel langer bekend was, want reeds Linnaeus gaf een beschrijving van haar in zijn „Species plantarum” en dat zij op dezen plantkundige reeds indruk maakte, blijkt wel daaruit, dat hij van haar zegt „Planta eximia floribus speciosissimis maximis” (Een uitstekend fraaie plant, met zeer schoone groote bloemen). Dit is zeker niets te veel gezegd.

De *Diclytra* is dan ook een inderdaad zeer sierlijke plant. Haar bladeren zijn lichtgroen en staan op tamelijk lange stelen, waar de elegante bloemstengels hoog boven uitsteken. Deze worden van $\frac{1}{2}$ tot $\frac{3}{4}$ M. hoog, staan flink recht op en zijn horizontaal vertakt, van welke vertakkingen dan de levendig rose bloempjes naar beneden hangen.

Het is vooral de eigenaardige bouw van deze bloempjes, die den gewonen beschouwer in de war brengt, daar hij te vergeefs naar de verschillende bloemdeelen zoekt en die dan ook wel waard is wat uitvoeriger besproken te worden.

Wanneer men een Oost Indische Kers of een Duivenkervel goed bekijkt, dan zal men zien, dat zich onder aan de bloem een staartvormig aanhangsel bevindt, dat met den naam van spoor wordt aangeduid en waarin de honing wordt afgescheiden. Bij de *Diclytra* nu wordt niet één maar twee zulke sporen aangetroffen, die echter zeer kort zijn en daardoor meer het voorkomen van zakjes hebben verkregen. Waar zij zich ter weerszijde van het bloemsteeltje bevinden, geven zij aan de bloem een hartvormige gedaante. Deze zakjes worden door de twee buitenste bloembladeren gevormd, die tamelijk groot zijn en aan den top een eigenaardig teruggeslagen slip dragen. Door haar fraaie rose

Foto C. Steenberg.

DICLYTRA SPECTABILIS (DIËLYTRA OF DICENTRA).

kleur loopen deze beide bloembladeren het meest in het oog, maar er zijn er toch twee meer, die als een klein wit tongetje tusschen de beide rose uitsteken. Dit tongetje is aan de spits min of meer gezwollen en vormt er een klein zakje, waar de meeldraden in liggen en waar ook de stempel zich bevindt. Ook de kelk is als twee kleine groene schubjes den voet van de twee grootere bloemblaadjes aanwezig.

Bij nauwkeurige beschouwing is dus deze eigenaardige bloem lang zoo samengesteld niet als men aanvankelijk wel denken zou; sierlijk is zij in hooge mate en daardoor zeer aantrekkelijk.

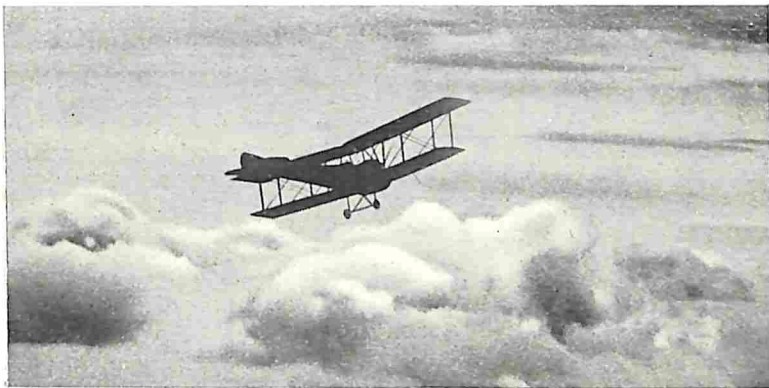
De kultuur van de *Diclytra spectabilis* is zeer gemakkelijk, zij groeit in iederen grond, maar geeft toch de voorkeur aan een lichten, voedzamen, goed water doorlatenden bodem; ook staat zij graag op een licht, luchtig standplaats. Eenmaal goed aan den groei eischt zij weinig zorg meer, aangezien zij volmaakt winterhard is.

De voortkweeking geschiedt zeer gemakkelijk door scheuren, de planten worden daartoe in het voorjaar opgenomen en in stukjes gesneden. Ook kan men de vleeschachtige wortels in stukjes snijden, die als wortelstekken in zandigen grond geplant spoedig zullen uitloopen.

Behalve om op den vollen grond te kweken, is deze plant ook uitnemend geschikt voor potkultuur, daar zij zich gemakkelijk in bloei laat trekken. Zij worden daartoe, zoodra de bladeren afgestorven zijn, opgestoken en in zandige aarde opgepot, waarna men ze in een kouden, vorstvrijen bak zet. Begin Januari kunnen zij dan in een gematigde kas met een temperatuur van 50° — 55° Fahr. worden overgebracht. Aanvankelijk moet men nog wat voorzichtig zijn met gieten, doch zoodra men ziet dat zij goed beginnen zoo te loopen, kan men ze volop water geven. Zij moeten steeds zoo dicht mogelijk bij het glas worden gehouden, daar de stengels anders te lang en te slap worden.

Vooraf om in een gematigde serre te zetten, zijn de in bloei getrokken *Diclytra's* zeer mooi. Na den bloei zet men de potten weder in den kouden bak en zoodra de vorst voorbij is, kunnen de planten weder buiten worden uitgeplant. Geraden is het voor het in bloei trekken telken jare andere planten te gebruiken.

Opgemerkt moet nog worden, dat de *Diclytra* ook wel wordt aangeboden onder de namen *Diclytra* of *Dicentra*. E. TH. W.

IN HET RIJK DER WOLKEN.

Luchttoerisme na den oorlog.

HET is een begrijpelijk, maar toch ook alleszins verblijvend verschijnsel te noemen, dat reeds thans allerwege groote aandacht wordt geschonken aan de taak die de aviatiek na het beëindigen van den wereldkrijg heeft te volbrengen. Hoezeer ook de oorlog het luchtvaartuig tot zuiver krijgsmiddel heeft gemaakt, zoo is het toch volkomen ideaal, dat voor de schoone, zindige dezer eeuw een meer idealistische taak is weggelegd, en ze in vreedstijd een belangrijker rol zal spelen, dan ze reeds in dezen krijg vermocht te doen. Na den oorlog zullen we het vliegtuig over lange trajecten, en speciaal de groote ondernemingen, de expressen, personen-, en postvervoer zien opnemen. Na den oorlog zullen we het vliegtuig zien aangewend ter onderzoek van nog weinig of geheel onbekende landstreken. We zullen het oude vliegvedstrijdwezen weer zien opbloeien, doch niet meer zooals vóórheen alleen tusschen de beroepslichtmensen, maar nu meer als een kamp tusschen amateur-vliegers. Waar het vliegtuig na den oorlog echter wel in 't bijzonder een rol zal spelen, dat zal zijn bij de beoefening van het zuivere luchttoerisme, het vliegen op Zondagmiddagen en andere vrije dagen, en het maken van kleine en grootere vacantiereizen.

Zeker was dit alles reeds in vervulling gegaan, indien de krijg niet reeds meer dan vier jaar lang de vliegtuigindustrie in militairen dienst had gesteld, zoodat er voor sportieve plannen geen plaats meer was. Van dit standpunt gezien is het dus zeer te betwijfelen, of de oorlog een gunstigen invloed op het toekomstige luchttoerisme heeft uitgeoefend, temeer daar de oorlog ook zeer remmend op de ontwikkeling van het vliegtuig voor vredesdoeleinden heeft gewerkt. Toch staat de aviatiek er, in het algemeen genomen, wel zoo gunstig voor, dat reeds uit het huidige oorlogsvliegtuig en met toepassing van de thans ter beschikking staande verbeteringen, een alleszins betrouwbare

constructie voor sportdoeleinden is samen te stellen. Wat de speciale race-machine voor snelheidswedstrijden betreft, zal men niet ver hebben te zoeken, omdat het huidige jachtvliegtuig, ontdaan van z'n oorlogskarakter, wel het summum van snelheid mag heeten, zelfs in die mate, dat maar weinig sportbroeders het zullen wagen, zich in deze ineengedrongen monstergestalten, die als vuurpijlen de lucht inschieten, neer te zetten. Geheel anders is het met de toermachine gesteld, bij welke speciaal op comfort en economisch werken zal worden gelet.

* * *

Bij het ontwerpen van een sportvliegtuig heeft de constructeur al dadelijk geen rekening meer te houden met de voor de oorlogsmachinerie, groot draagvermogen, bewapening en zeer hoog zekerheidscoëfficiënt, zoodat 't hem in buitengewone mate mogelijk zal zijn, het sportbelang te dienen, en dus een constructie te scheppen, die buitengewoon op comfort en veiligheid kan bogen. In welke richting zich het vliegtuig nu bepaald ontwikkelen zal, is overigens moeilijk te zeggen. Het is zeer wel mogelijk, dat we over 'n tien jaar een sportvliegtuig zullen bedienen, dat met de constructie van tegenwoordig absoluut niets meer gemeen zal hebben. Wanneer we echter aan het oude principe van thans, waarbij een vliegtoestel bestaat uit een, twee of drie stel zweefvlakken, met 'n staartstuk en gedreven door een verticaal op een motor gemonteerd luchtschroef, vasthouden, dan zullen de verbeteringen wel niet van zoo ingrijpenden aard zijn. Het eerst zal men wel trachten, met het oog op het landen, het vliegtuig een zoo groot mogelijke veranderlijke snelheid te geven, zoodat niet alleen gedurende de vlucht langzaam gevlogen kan worden, maar vooral ook bij het neerkomen, waardoor een lange uitloop wordt voorkomen. Verder zal men zeker trachten een type vliegtuig te scheppen, dat onder alle omstandigheden z'n stabiliteit bewaart, of, zoo de evenwichtstand verbroken is, weer zoo spoedig mogelijk in den normalen stand zal terugkeren. Want vooral van de mate van betrouwbaarheid van de vliegconstructie zal veel afhangen of het luchttoerisme populair zal worden. Al mogen de huidige oorlogsvliegtuigen reeds zeer betrouwbaar heeten, dat de ideale toestand nog lang niet bereikt is, is zeker. Het is dan ook te verwachten, dat men wel in de eerste plaats z'n aandacht aan het veiligheidsprobleem zal wijden.

In de tweede plaats zullen aanschaffings- en onderhoudskosten een belangrijke rol spelen. Ook in dit opzicht heeft de krijg een slechten invloed uitgeoefend. Door den oorlog gestegen zijn de prijzen der grondstoffen tot in het oneindige gegaan, zoodat hier eerst eene belangrijke daling moet plaats hebben, om de vooruitzichten voor later zoo gunstig mogelijk te kunnen noemen. Eenmaal zoover, zal men met een type voor den dag komen, dat bij een zoo gering mogelijke motorenkracht, bijv. van 40 of 50 paardekrachten, toch nog een snelheid van 80 à 90 K. M. per uur zal kunnen ontwikkelen. De huidige motoren zijn voor een algemeen luchttoerisme veel te zwaar en te onoverdeelig in 't gebruik, zoodat men zeker naar een meer economische constructie zal moeten zoeken. Evenals bij de motorboot- en autosport, zullen ook hier uitonderingen zijn, en zoo zullen we ook in het luchttoerisme „de zware machine” zien, met twee motoren uitgerust, gesloten carrosserie en comfortabel ingericht, waarmede de sportief voelende groot-toerist, met z'n even sportief voelende huisgenooten, z'n vacantiereizen over Europa maakt, of bij goede weersgesteldheid z'n Kerstvacantie in Egypte gaat doorbrengen. Zeker, het klinkt alles zoo fantastisch en spotwekkend. Maar werkelijk, er zijn wel grootere schijnbare onmogelijkheden tot alledaagsche gebeurtenissen geworden!

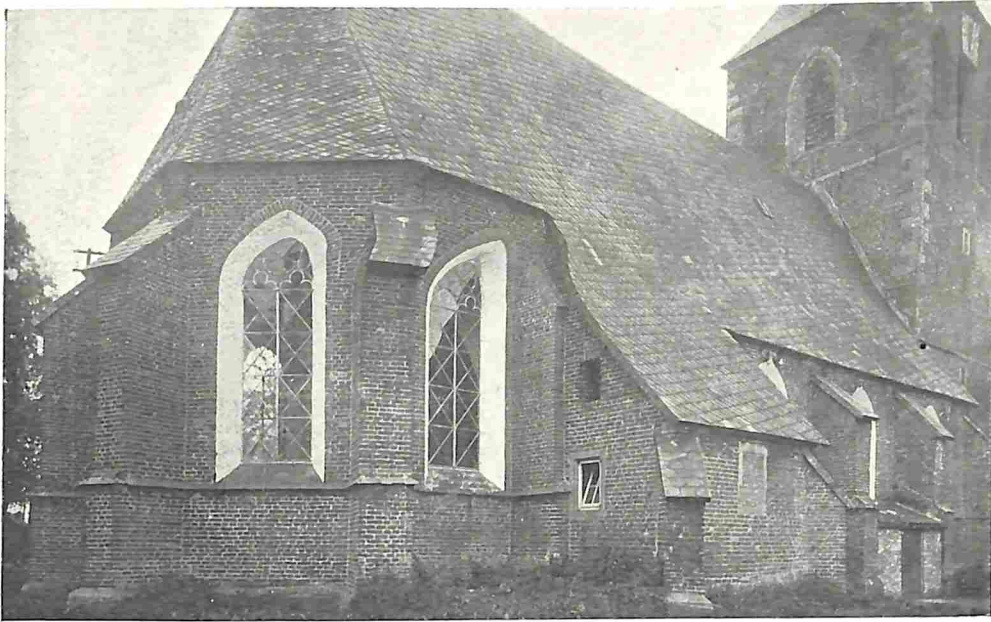
* * *

Van groote beteekenis voor het toekomstige luchttoerisme, is ook de aangelegenheid der vliegvelden. Nooit zal de vliegsport zich in beteekenis met de auto- en motorboot-sport kunnen meten, indien niet een uitvoerig net van vliegvelden over het land is uitgestrekt. Het zullen zijn de vlieghavens, waar benzine te verkrijgen is, en zoo noodig lichte reparaties kunnen worden uitgevoerd. Iedere gemeente, die haar belang begrijpt, zal reeds nu haar aandacht aan dit vraagstuk behooren te schenken. Het ligt natuurlijk ook voor de hand, dat in plaatsen, waar zich meerdere eigenaren van een sportvliegtuig bevinden, tot de oprichting van een gemeenschappelijk vliegveld wordt overgegaan. Ook zullen ongetwijfeld plaatselijke luchtvaartverenigingen verschijnen, zooals het buitenland reeds vele kent, en waar men niet alleen de machines van de leden zal onderbrengen, maar tevens in het bezit zal zijn van aan de vereniging behorende sportvliegtuigen, die dan aan gebrevetteerde leden, die geen vliegtuigeigenaar zijn, in huur kunnen worden gegeven. In Duitschland en Frankrijk bestonden voor den oorlog verschillende dergelijke verenigingen, die echter geen vliegtuigen, maar luchtballons aan hare leden ter beschikking stelden. Wat ook luchttoerisme is. Men meene dan ook niet, dat de „vrije” heeft afgedaan. Integendeel. Ook de ballonsport zal na den oorlog een grooten bloei tegemoet gaan.

Om echter tot de vliegvelden terug te keeren. Het zal dan zeker te verwachten zijn, dat particulier initiatief, vliegvelden zal oprichten, als bezit of van een sport-consortium, of -vereniging of van een commerciële onderneming; het laatste

DE KERK TE BORNE.
KOOR, SACRISTIJ EN NOORDELIJKE MUUR.

stand tusschen vliegtuig en aarde. Duizelig worden kunnen we slechts bij het beklimmen van torens, hooge gebouwen en steile berghellingen, omdat hier de bergwand en de hooge muur ons een idee geeft van de hoogte waarop wij ons bevinden. En ook hier nog slechts, wanneer we loodrecht naar beneden kijken, zoodat we den muur in het oog krijgen. We hebben dit zelf kunnen waarnemen, doordat we eens bij het passeeren van een bijna loodrechten bergwand van bijna 1000 M. hoogte, zoodanig door een gevoel van duizeling bevangen werden, dat we nog nauwelijks vooruit durfden, terwijl we bij het vliegen zonder eenigen hinder uit dezelfde en nog grootere hoogte loodrecht omlaag konden zien. Er zijn evenwel menschen die op de geringste hoogte staande reeds duizelig worden, wat echter een abnormaal en ziekelijk verschijnsel moet genoemd worden.

Zal de nieuwe vliegtuigtoerist alzo spoedig ervaren, dat hij in stede van duizelig te worden, ten volle kan genieten van het grootsche panorama dat de vlucht biedt, hij zal ook bemerken, dat de bestuurder van het vliegtuig niets van het inspannende uitkijken kent, dat vooral voor den autobestuurder zoo vermoeiend werkt, en hem slechts weinig van de natuur doet genieten. In de lucht geen smalle wegen, met gevaarlijke bochten en kruisingen. In de lucht geen genoeg bedervende maximum snelheid-bordjes, en achter boomen loerende veldwachters. In het rijk der lucht vliegt men waarheen men wil, en zoo snel men wil. Slechts wanneer eenmaal het luchtverkeer vaste vormen heeft aangenomen, en de verkeers-bepalingen internationaal geregeld zullen zijn, zal men zich aan de eenvoudige voorschriften van uitwijken en het mijden van verdedigingswerken hebben te houden.

We hebben hier slechts in het kort de vooruitzichten voor het luchttoerisme willen weergeven, en resumeerend kunnen we die vooruitzichten slechts gunstig noemen. Men verwachtte echter niet dat het vliegtuig gemeen goed zal worden, gelijk bijv. de fiets dit is; het zal slechts teleurstelling geven. Geheel onmogelijk is dit evenwel niet, maar dan zal men het principe van thans moeten prijs geven, en zoeken naar de vliegfiets, het door trapbeweging gedreven vliegtuig. Voorloopig zullen we echter meer dan tevreden mogen zijn, indien de vrede ons een betrouwbaar en snel sportvliegtuig brengt, waarvan wij ons voor 'n paar duizend gulden den gelukkigen eigenaar kunnen noemen. Maar ook dit is in het allergunstigste geval nog een kwestie van meerdere jaren. Want „na den oorlog” beteekent hier niet Zondag na het sluiten van de vrede. Neen, eerst zal na den chaos dien de wereldkrijg van het economisch leven heeft gemaakt, de noodige orde moeten worden gebracht, eerst zal het gedésorganiseerde verkeerswezen te land en ter zee in z'n oude doen moeten worden teruggebracht, en vooral eerst het brandende benzine-vraagstuk bevredigend moeten worden opgelost. Eerst dan zullen we de verwezenlijking zien van onze huidige idealen.

HENRI HEGENER.

DE KERK TE BORNE.

HET schilderachtige kerkje der Nederduitsch Hervormde gemeente te Borne ligt op een hooge stille plek in het midden van het dorp. Het is een gebouw van breede architectuur en hooge bekoring, opgetrokken in de mooie kleurige Twentsche baksteen, geschraagd door krachtige steunbeeren, zwaar overhuifd door een hoog leien dak.

Het gebouw dateert ongeveer uit den aanvang der 15de eeuw, was gewijd aan den Heiligen Stephanus, en is als origineele tweebeukige dorpskerk vermoedelijk een unicum in Nederland. Bij vroegere herstellingen is héél wat afbreuk gedaan aan de constructie der onderdeelen: aan de zuidzijde van het koor werd een raam dichtgemetseld, maar bleef de oorspronkelijke zandsteen raamverdeling gelukkig nog zichtbaar; overal werden de zandsteen

traceringen der ramen vervangen door onoogelijke ijzeren roeden van karakterloos model; aan de noordzijde werd een smakeloos storend portaal met ijzeren gootwerk aangebracht; de steunbeeren werden ontdaan van hun oorspronkelijke bedekking en belegd met leien in een omgekeerde-doosvorm, die inwating veroorzaakt, terwijl hier en daar buitenwerks verzakkingen en onoordeelkundige vernieuwingen gevaar meebrachten van grootere scheuren en inwatingen. De geweldige kap schijnt niet geheel zonder beweging te zijn en veroorzaakte waarschijnlijk eenige scheuren in de gewelfribben.

Inwendig is het gebouw prachtig in overeenstemming met de rust van buiten: boven de beide schepen, gedragen door twee krachtige zandsteen kolommen, verheffen zich de kruisgewelven, ontspringende op kolonnetten van zandsteen. Het koor is zeer belangwekkend om zijn gewelven en om de onlangs ten deele bloot gelegde muurschilderingen van de Apostelen en van den H. Christophoros, maar storend werken hier de rammelende ijzeren ramen, de enorme wanstaltige ijzeren gaskronen, de lompe betimmering van later dagen, de hel witte kalk die het al bedekt. Toch heerscht er een groote stemming: de zandsteen renaissance preekstoel

(met die van Tubbergen en unicum in Twenthe) is omgeven door menig grafzerk, die hoewel afgesletten en uitgelopen, den bezoeker de namen noemt van vele Hooch Edel geboren, Erentfeste Twentsche Jonkers, van menig In Got ontsnapen Ehrwaardige Priester en Predikant, van Richters, Huyslyden en Jofferen.

Eens hingen hier de rouwborden der Welevelds, Ripperda's, Schele's, Hambroick's; gebrandschilderde glazen toonden hunne wapenschilden, grafmonumenten vermeldden hunne daden — dit is bijna alles verstrooid — maar de spaarzame restanten, die wij hier nu nog vinden, geven wijding aan het interieur. Ook het feit dat van uit het Weleveld voor het eerst in Twenthe krachtig „de nieuwe leer” werd verkondigd en reeds in 1558 de Bornsche pastoor „heeft gewankeld met overhelling in het geloof naar Augsburg” geeft er voor den Protestant onzer dagen een bijzondere bekoring aan.

Helaas, deze aantrekkelijke dorpskerk verkeert in zeer vervallen toestand. Een aantal inwoners van Borne en omstreken hebben, om het kerkje tegen verder verval te behoeden, de handen ineen geslagen en een commissie van restauratie gevormd, die reeds adviezen en inlichtingen inwon bij de heeren dr. Jan Kalf, H. v. d. Kloot Meyburg en H. J. M. Jansen.

De herstellingskosten zijn geraamd op ongeveer f 18000. Reeds zeide het college van kerkvoogden te Borne een bedrag van f 1000.— toe, maar.. nog zeer veel geld komt men te kort.

Vrienden van landelijke schoonheid en oude monumenten, helpt mede om het oude Twentsche monument voor verval te vrijwaren en in eere te herstellen en zendt uw bijdrage aan den heer W. Frost Gzn., secretaris-penningmeester der Restauratiecommissie te Borne!

BOEKBESPREKING.

Kassen en Kassenbouw, door K. Wiersma, Directeur van de Rijks-Tuinbouwwinterschool te Naaldwijk en Rijks-tuinbouwleeraar voor Zuid-Holland. Js. Bootsma, 's Gravenhage.

Van de hand van den heer K. Wiersma, Directeur van de Rijks-tuinbouwschool te Naaldwijk en Rijkstuinbouwleeraar voor Zuid-Holland, is, onder den titel van Kassen en Kassenbouw, een boek verschenen waarin de bouw van kassen en de verschillende vormen die er van kassen bestaan wordt beschreven, terwijl foto's en tusschen den tekst geplaatste figuren het geheel verduidelijken.

Het was goed gezien van den Heer Wiersma dit zeer belangrijke onderdeel van den veelomvattenden tuinbouw eens nader te belichten. Want, hoe vreemd het ook klinken moge, er bestaat in onze taal geen enkel werk waarin deze materie grondig wordt behandeld. Dit is te meer opvallend omdat in ons land het gebruik van kassen in den tuinbouw reusachtig is toegenomen. Wel is waar hebben de tijdsomstandigheden tengevolge gehad dat er een stilstand in den aanbouw van kassen is waar te nemen, en zelfs inkrimping van het gebruik van glas is te constateeren. We gelooven en vertrouwen echter, dat wanneer eenmaal de ontworpen maatschappij zich zal hebben hersteld en de toestanden weer normaal geworden zijn, de omstandigheden in den tuinbouw van dien aard zullen worden, dat de behoefte aan kassen en bakken in steeds meerdere mate zal naar voren treden. Dan zal blijken dat het werk van den heer Wiersma in steeds toenemende mate in de behoefte aan voorlichting zal kunnen voorzien.

De vele mooie foto's in dit werk zijn alle naar bestaande modellen genomen; ze dragen niet weinig bij tot de verduidelijking van den tekst en geven bovendien een aanschouwelijk beeld van den ontwikkelingsgang die er ook bij den bouw van kassen is waar te nemen. Zoowel de eenzijdige muurkas, door den tuinbouwer zelf gebouwd, als het kolossale warenhuis, de modernste vorm van een kas, worden behandeld.

Aan de verwarming, een zeer voornaam onderdeel van den kassenbouw, is door den schrijver de noodige aandacht geschonken. Waar vroeger de kweker de ligging van de buizen enz. zelf aangaf is thans bij den bouw van moderne kassen of van een kassen-complex de voorlichting van een ingenieur noodzakelijk, want de eenvoudige kas van vroeger heeft zich tot een plantenfabriek vervormd.

Aan het slot van het boek zijn eenige voorbeelden van de wijze, waarop de aanbesteding van kassen, hetzij in het openbaar of onderhands plaats moet hebben, omschreven, hetgeen voor hen, die voor nemens zijn een of meer kassen te bouwen, van bijzonder belang is.

Ook bij het tuinbouwonderwijs kan dit boek uitnemend worden gebruikt; het zal den leerlingen een helderen blik over dit belangrijk onderwerp geven. We wenschen dit boek een ruim debiet toe en hopen dat het aan velen een ruimer inzicht in dit onderdeel van den tuinbouw zal geven.

J. C. MUIJEN.

HERFST.

Zoo stil het bonte woud
Den koningsmantel houdt....

Een wondertuin,
Van geluw, goud en groen,
Van rood en vermiljoen,
Van brons en bruin.

Dicht bij de vijverkom,
Heft een kastanjedrom
Zijn knoestig hout.
Der zonne jubeling
Laait door de bladering,
Van zuiver goud.

De vijver, riet omzoomd,
Van zonnegloed doordroomd,
Zoo spiegel rein,
Bergt al de kleurenpracht,
Als een juweelen vracht
In zilv'ren schrijn.

Een duist're dennennacht
Omvat de bonte pracht,
Den wondertuin,
Van geluw, goud en groen,
Van rood en vermiljoen,
Van brons en bruin.

J. G.

PAULTJE

5) DOOR MADELEINE HEYDESTEIN.

BIJ het thuis komen kreeg ik een pluimpje van den notaris, met de belofte, dat ik het nog eens mocht doen. Dit laatste vooral maakte mij buitensporig blij. Ik trok mijnheer van Dedem aan zijn mouw en fluisterde:

„Mijnheer, denkt u dat we gauw weer gaan? 't Was zoo verrukkelijk.”

„Nu, misschien overmorgen; heb je geen honger, maak maar gauw dat je weg komt.” In de manier waarop hij tot mij sprak voelde ik, dat ik een vriend meer op de wereld bezat, en welk een vriend, deze ernstige man met de edele, bruine oogen!

Den volgenden morgen werd ik door mijnheer van Dedem het eerst naar den notaris gezonden.

„Zoo Paul, ga eens daar staan; je hebt ons gisteren maar wat kranig gereden, heb je dat van je vader geleerd?”

„Nee mijnheer van onzen chauffeur; vader vond het eerst niet goed, maar toen ik het goed kende, heb ik hem menig keertje gereden.”

„Zoo, je bent nog wel wat jong, maar het gaat héél goed, je mag het nog eens doen. Maar vertel me eens, notaris Wendelaar van R. was dat jouw vader?”

„Ja mijnheer, hij is nu ruim een jaar dood.”

„Maar ik meende, dat er alleen twee dochters waren?”

Op die vraag had ik niet gerekend, onwillekeurig sloeg ik de oogen neer, en beet mij op de lippen; moest ik ditmaal ook liegen?

„Nu, het is geen schande, dat je flink aanpakt al was je vader notaris, integendeel, het pleit voor je, en ik heb er eens over nagedacht, en mijnheer van Dedem en ik zullen je helpen, je zult lessen krijgen en als je goed oppast zal ik je gelegenheid geven je candidaats te doen. Mijnheer van Dedem wil dadelijk beginnen je les te geven.”

„Ik dank u mijnheer, ik zal heel erg mijn best doen, dat beloof ik u.”

„Nu, ga dan maar aan je werk, en zeg aan je moeder dat ik haar de volgende week een bezoek kom brengen, zij woont immers van Blankenburgstraat?”

O lieve deugd, daar had je het al, nu zou alles uitkomen, en wat dan? Noch de notaris, noch mijnheer van Dedem wilden een vrouwelijke klerk op het kantoor hebben, en ik zou naar huis worden gezonden, beschaamd, vernietigd, al mijn toekomst-droomen verwoest. In mijn verbouwereerdheid vergat ik te antwoorden, en staarde somber voor mij uit.

„Nu, wat scheelt er aan? ben je verhuisd, woont zij niet meer in de van Blankenburgstraat?”

„Jawel mijnheer,” antwoordde ik.

Toen ik weer op mijn kruk zat, en een akte copiëerde, zag ik meer dan eens mijnheer van Dedem's blik op mij gericht.

„Paul, kom eens hier?” zei hij, en wenkte met zijn hand dat ik naast hem moest komen staan. Hij legde zijn hand op mijn schouder en zei: „Wat scheelt er nu weer aan, wat heeft de notaris je gezegd, je kijkt zoo verdrietig.”

„Verdrietig? o, neen mijnheer, ik vergat nog u te zeggen dat ik zoo blij ben dat u mij les wilt geven.”

„Ja, en kijk je daarom zoo verdrietig, zie je er tegen op?”

„Neen mijnheer dat is het niet, ik dacht aan iets anders, iets héél anders.”

„Heb je dan verdriet, kan ik je niet helpen?”

„U mij helpen?” onwillekeurig keek ik hem aandachtig aan, als hij maar echt van mij hield, hield als van een jongere broer, dan zou hij mij misschien toch wel willen helpen, al was ik een meisje, maar plotseling herinnerde ik mij den kouden blik, die mij deed sidderen, toen ik nog pas kort te voren over Cécile had gesproken.

„Och neen, u kunt mij niet helpen, niemand kan mij helpen, niemand!”

„Ben je daar zoo zeker van, Paul, ik meen het goed met je, jongen, kom vertel het mij maar, ik merkte den eersten dag al dat je iets verbergt; dat je verdriet hebt.”

„Nee, mijnheer, het kan niet, nu nog niet, misschien later, maar wanneer mag ik bij u komen om les te nemen?”

„Wanneer je komen mag? Laat me eens zien, we zullen van avond maar dadelijk beginnen, kom maar van half acht tot half-negen; wacht, ik zal mijn adres voor je opschrijven.”

Ik bedankte, en klom weer op mijn kruk, maar ik had misschien tien minuten rustig gezeten, toen de notaris mij weer liet roepen en ik tot mijn groote vreugde hoorde, dat ik mij gereed moest maken voor een tweeden auto-tocht.

Al mijn angsten waren vergeten, ik zocht in de garage naar een ander reserve-wiel, en voor alle zekerheid besloot ik eerst de machine te smeren en vulde den vetpot bij. Mijnheer van Dedem was mij heel gauw gevolgd, en had blijkbaar plezier in alles wat ik deed.

„Kijkt u eens hier?” zei ik, en opende den versnellings-bak, die, half vol met groenachtig vet, je doet denken aan erwten-soep.

„Hebt u trek in een bord snert, mijnheer?”

„Nu, 't lijkt er wel op, maar ik dank je,” en hij dreigde mij lachend met zijn vinger.

Het vervelende van mijn positie was, dat ik, vreezend mij te verraden, eigenlijk niet mijzelf was, want ik sprak zoo weinig mogelijk.

DE KERK TE BORNE.
WAPENSTEEN MET DE WAPENS VAN CHRIST. SCHELE
VAN HET WELEVELD EN JUDITH RIPPERDA.

Mijnheer van Dedem streek langs zijn wang, en naar mijn gezicht wijzend zei hij: „Kijk eens in den spiegel, je hebt een zwarte veeg.”

„O, ja, smeren is altijd zoo'n vies werkje.” Ik had Hein's werkjasje aan, voor mij veel te groot, en voelde mij als een baby in een nachtjapon.

Wij togen weer op weg naar W. en aan het stuur zittend, vergat ik al mijn misère. In mijn overmoed gaf ik wat te veel gas, en wij vlogen over den weg.

„Niet te snel, Paul,” klonk opeens mijnheer van Dedem's vermanende stem. „Pas op jongen.”

Ik temperde mijn vaart, en sloot, de weg was daar betrekkelijk snel, en een oude man versperde mij ongeveer den doorgang, door er pal midden op te loopen. Nog eens het fluitsignaal, en de handtoeter, onverstoortbaar vervolgde hij zijn weg, noch naar links noch naar rechts wijkend; de man was of stokdoof, of dronken.

Wat te doen; ik remde, een moment keek ik mijnheer van Dedem aan. Hij, mijn angst bemerkend, zei gebiedend:

„Achteruit, rem.”

Hè, gelukkig, 't had een haartje gescheeld, wij stonden gedeeltelijk in het gras aan den kant van den straatweg.

De oude man lachte, en maakte een verontschuldigend gebaar naar zijn ooren. Hij was zich het gevaar blijkbaar volkomen onbewust.

Ik was mij zelf niet, of eigenlijk voor 't eerst mijzelf, en drukte de hand tegen mijn fel bonzend hart. Mijnheer van Dedem legde kalmeerend zijn hand op mijn schouder; maar dat moment gaf mij een nieuw schok. Ik blikte in zijn donkerbruine oogen die mij aanzagen met een mengeling van genegenheid en bescherming.

Nu nog, nu ik het vertel, hoor ik zijn stem. „Je bent te jong Paultje, je bent net een meisje.”

Wat was er met mij gebeurd? Ik was innerlijk geheel ontroerd, maar kon mij geen rekenschap geven van mijn gevoelens. Ik boog mijn hoofd, en had het gevoel als of een engel mij aanraakte, op dat moment mijn lot beheerschte. Wat ik deed, ik weet het niet.

„Hij is geloof ik erg geschrokken,” hoorde ik zijn stem tegen den notaris.

Eindelijk was ik mijzelf weer meester, maar durfde mijnheer van Dedem niet aan te zien.

Zwijgend zette ik mij aan het stuur, en voort gleden wij weer. Plotseling brak de zon door de wolken, ik reed langzaam, 't was goed dat ik gedwongen werd mij te beheerschen, en mijn innerlijke emotie terug moest dringen. Nu kwamen wij aan een vrij hooge, smalle brug, ik moest letten op iederen bocht, en op mijn hoede zijn voor zij-paden waarvan ik het bestaan niet kende.

Wat mij bezielde, ik begreep het toen nog niet, wel voorvoelde ik vaag, dat deze morgen een geheele ommekeer in mijn leven had gebracht. De aarde scheen in mijn oogen wel een totale verandering te hebben ondergaan. Het waren dezelfde akkers en uitgestrekte weiden waar langs ik gisteren reed, en toch vond ik ze nu duizendmaal mooier, ik voelde mij bovenmatig gelukkig, en voor het eerst sedert mijn vermomming verlangde ik er naar, weer een meisje te zijn.

Op den rugtocht hadden wij nog een klein oponthoud. Ik hoorde aan een eigenaardig bij-geluid dat er iets aan de machine haperde, mij herinnerend, hoe Jacob onze chauffeur mij zeide: als je dat hoort, is het beter, dat je bijtijds kijkt wat er aan hapert; misschien was er een stofje in den vlotter gekomen. Ik stopte, opende de machine, en zette de handpomp op den vlotter om het stofje er uit te blazen.

„Je bent maar handig, Paul,” zei mijnheer van Dedem, die naast mij stond. „Maar 't is toch jammer dat je geen meisje bent.”

„Jammer dat ik geen meisje ben? Waarom?”

„Wel, je zou een lief meisje zijn, en voor een jongen ben je te zacht, en te fijn gebouwd.”

„Maar als ik een meisje was, dan was ik niet op het kantoor gekomen, en u zou mij geen les hebben gegeven,” zei ik en keek hem onderzoevend aan.

„God beware me, aan, als je blijft geen meisjes op het kantoor,”

en toornig fronste hij de wenkbrauwen, norsch wendde hij het gelaat af, mij aan mijn gedachten overlatend. Wat moest ik beginnen; lang zou ik het niet vol kunnen houden, en wat dan? Ik moest het aan het toeval overlaten, en mijn best doen. Misschien, dat hij, als hij van mij hield als van een jongeren broer, me niet in den steek laten zou, wanneer hij hoorde, dat ik een meisje was.

* * *
Ik was dien middag uitermate vermoeid; ik weet niet, of het kwam van den auto-tocht, of van het vreemde, gelukkige gevoel diep in mijn borst, en gevoel dat ieder bezwaar voor mij scheen uit den weg te ruimen, en alles overstraalde met een lichtenden glans. Een oogenblik zette ik mij op de bank die achter in de gang eenigszins verscholen stond in een soort nis. Hoe lang ik daar gezeten had, weet ik niet; ik viel in slaap en droomde.

„Paul wat is dat nou, slaap je?” Ik voelde een hand op mijn schouder, en opende de oogen. Het was mijnheer van Dedem.

„Droomde je?” vroeg hij, en keek mij ernstig aan.

„Ja mijnheer.”

„'t Was zeker een prettigen droom, want je lachte in je slaap.”

„Lachte ik? ik droomde dat vader zich over mij heenboog en mij een zoen gaf.”

„Je bent zeker vermoed van den tocht, kom jongen, vlug aan het werk, ik heb je overal gezocht.”

„Bent u niet boos op me?”

„Boos, wel neen, kom maar vlug mee, en pas maar op, dat je mij niet werkelijk reden geeft om boos te zijn.”

„Zoudt u het mij dan niet willen vergeven, als ik er spijt van heb?” kon ik niet laten te zeggen.

„Nu, ik denk van wel, maar je kent me niet als ik werkelijk boos ben.”

Spoediger dan ik toen vermoedde zou zich de toorn van mijnheer van Dedem over mijn hoofd uitstorten.

* * *
Oude Leentje gaf maar noode toe, dat ik mij ook des avonds bij haar kwam verkleeden; zij protesteerde nadrukkelijk. Neen, dit kon zij niet toestaan, dat ik les ging nemen bij een mijnheer op zijn kamer met jongensbroek aan; dat had nu heelemaal geen pas, beweerde zij. Het was de vierde dag, en ik had in die enkele dagen zooveel beleefd, dat de tijd mij veel langer scheen, en ik in mijn gedachten al een maand op het kantoor was, en mijnheer van Dedem al ik weet niet hoe lang kende. Eindelijk gaf zij zich gewonnen, toen ik haar vertelde van het plan van den notaris, moeder een visite te zullen maken, en dat dan alles spaak zou loopen; dus als zij nu maar zoolang geduld wilde hebben met mij, dan zou ik haar altijd dankbaar zijn.

Nu was ik dan op zijn kamer, en zat naast hem aan dezelfde tafel, onder de groote hanglamp. Ik was gelukkig; zag ik op van mijn boek, dan keek ik zijn

ernstig, vertrouwen-wekkend gelaat. Ook was ik dankbaar dat ik mijn eind-diploma Hoogere-Burgerschool vijfjarige cursus had, en het mij geen moeite kostte de vragen die hij mij deed te beantwoorden.

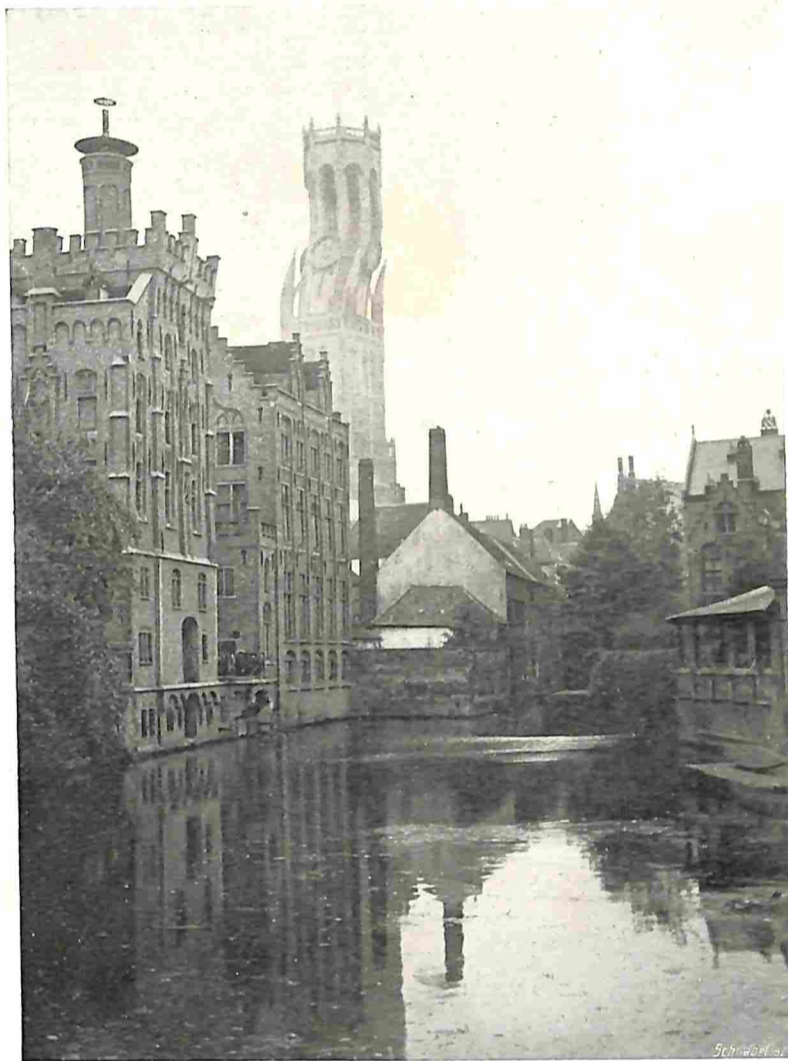
Ongeveer een half uur zat ik naast hem, toen er gescheld werd, en het dienstmeisje een brief binnenbracht.

„Ik zal even zien, Paul, 't is van den notaris.”

„Wat is dat?” zei hij toonloos, en ik zag zijn gelaat verbleeken, de rimpels in zijn voorhoofd onheilspellend samentrekken. Nooit vergeet ik dat oogenblik. Hij stond op, en zag mij aan, maar hoe? Zijn toornige blik, uit de nu staal-harde oogen, doorboorde mij. Hij verwijderde zich van mij, alsof ik een dolle hond was. Verschrikt stond ook ik op, angstig, beschaamd boog ik het hoofd. Hij wist dus alles, ik schaamde me, schaamde mij diep, had de aarde mij op dat oogenblik kunnen verzwelgen, ik zou den dood verkozen hebben.”

„Wat beteekent dat? je bent een bedrieger, je bent Paul Wendelaar niet, maar een meisje. Ik moet zeggen, het is fraai, je bent een fatsoenlijk meisje, daar zoo rond te loopen; weet je wel dat ik je door de politie zou kunnen laten arresteren?” en in zijn stem trilde diepe verontwaardiging.

(Wordt vervolgd).

IN DE HOOFDSTAD VAN BEVRIJD WEST-VLAANDEREN.
DE ROZENHOEDKAAI EN DE HALLETOREN
TE BRUGGE.